

MIRCEA CĂRTĂRESCU

Theodoros

ÖVERSÄTTNING INGER JOHANSSON

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

TIDIGARE UTGIVNING

Nostalgia, 2002

Orbitór. Vänster vinge, 2004

Orbitór. Kroppen, 2006

Orbitór. Höger vinge, 2008

Dagbok 1994–2003, 2011

Travesti, 2013

Levanten – Österlandet, 2015

Solenoid, 2019

Melancolia, 2023

Den svenska versionen av strofen ur Byrons *Childe Harold* i kapitel 22 är hämtad ur Theodor Linds översättning från 1862.

Support for this publication has been provided by a grant from the Romanian Cultural Institute's Translation and Publication Support program

Albert Bonniers Förlag
Box 3159, 103 63 Stockholm
www.albertbonniersforlag.se
info@albertbonniers.se

ISBN 978-91-0-080809-9

COPYRIGHT © 2022 by Mircea Cărtărescu / Paul Zsolnay Verlag Ges.m.b.H., Wien

ORIGINALETS TITEL Theodoros

ÖVERSÄTTNING Inger Johansson

OMSLAG Beatrice Bohman

FÖRSTA TRYCKNINGEN

TRYCK ScandBook, EU 2026

Och jag såg en väldig ängel som utropade med hög röst:

»Vem är värdig att öppna bokrullen och bryta dess insegel?«

UPPENBARELSEBOKEN

DEL ETT

TUDOR

1

Om du korsar dig med tre blodiga fingrar och sätter fläckar i pannan över ögonbrynen (varifrån en rännil letar sig nedför din mörka örnnäsa till mustaschen, som på vänster sida är ombunden med guldtråd, så att blodet droppar ner på kejsarfastningens malakitgolv) och därefter fläckar ditt skjortskört av atlassiden så vitt att det glänser som guld, och ifall du därefter sätter en blodfläck först på det vänstra och sen det högra axelstycket när du korsar dig i Faderns, Sonens och den Helige Andes namn, amen – duger då ditt korstecken? Det har alltid hetat att du, som man säger, är ett kors till karlaktarl och det har du varit så länge du kan minnas, för sådan kom du ut ur skötet på mor din från Arkipelagen, ett kors av kött och blod som många, otaliga martyrer har fått ge upp andan för, ett kors av högmod och lusta som du med händer sölade i blod och krut, med sorgkantade, stinkande naglar som alltid varit oklippta för att du aldrig skulle glömma någon enda kropp av kvinna eller man som du borrar in dem i, ett kors där först din arma själ korsfästes, en ond, glasartad ande i luften, glasartad luft genomborrad av spikar och skrikande av smärta, medan blodsblommor slog ut ovanför, nedanför och på båda sidor – i Faderns, Sonens och den Helige Andes namn, amen.

Du har varit en blodets man, Theodoros, du har gjort vad ont är inför Herren, du har ätit blodmat och druckit blod, och därför blir inte ditt offer mottaget, ty det är blodet som i alla kroppar hyser livet. I all din tid har du sökt förena den heliga smörjelsen och blodet, i ditt kors spikade du fast ännu en korsarm nere vid foten lik den som breder ut armarna, och i ändarna på den satte du hjul med bronsspikar i och gjorde korset till en stridsvagn som drogs av

fyra par hästar, och du, härskaren över den röda afrikanska sandmarken, du, den lögnaktige guden, blodbadets profet, Tewodros II av Etiopien, som folk av din släkt inte kunnat drömma om att du kunde bli, men som du vetat om sen tidernas begynnelse, som om inte Mänskosonen utan du, en mask, hade varit delaktig i Skapelsen och sett Satan fara ner som en blixst från himlen, du, den som sett drömmen ta gestalt och vars egna ögon inte uthärdat åsynen av vare sig förbannelsen eller välsignelsen, du, den sista människan på jorden, höll i tömmarna till de fyra paren hästar där du med stövlar röda av sand stod uppflugen på korssets likasom björkvita, obefläckade trä och ovanför stridslarmet svingade din grön-gul-röda fana med det segerrika lejonet av Juda stam i mitten, *Moa Ambassa ze imsede Yehuda*, du, lejonens lejon och kejsarnas kejsare . . .

Redan som barn undrade du vad för en kraft tron kunde vara, eftersom man om man bara har tro stor som ett senapskorn kan befalla fikonträdet att växa i havet, och trädet då lämnar sina rötter och flyger med darrande blad över berg och vågor och raviner och når fram till havets steniga kust – havet i Arkipelagen, grönt som smaragd, blått som nykrossad lapis lazuli, för något annat har aldrig funnits i ditt hjärta eller sinne – och kör ner sina tiotal, hundratals späda, avslitna små rötter i vågornas geléaktiga kropp och slår rot där, blir ett fikonträd mitt i havet, en anblick man aldrig sett eller hört talas om, och bär frukt där, och doften av mogna fikon, mjuka som kvinnobröst och söta som honung, vilar över öarna. Du var en trasig, snorig pojke som brottades med boken *Alixändria* om Alixandru den store, djupt inne i en vildvuxen trädgård i ett fjärran land under himmelens skyar, när den för första gången dök upp i ditt sinne, inte större än ett senapskorn, tanken att . . . Men du hejdade dig när skräcken plötsligt fick hjärtat att brista, som om du hade tänkt att hade din tro varit stor nog, inte som ett senapskorn utan mycket, mycket större, som en tunna eller tung som en vuxen

karl, så hade du kunnat ändra stjärnornas gång och hejdat solen och månen som Josua när Herren överlät amoriterna i hans våld, och du hade kunnat förpassa en gamling tillbaka in i hans moders liv så att han blev född på nytt, och du hade kunnat sväva därovan med de bevingade keruberna och under dig haft ett safirblått valv likt himlen i all sin renhet. Ifall man hade kunnat se mänskans öde, ifall varje man, kvinna och barn hade haft en strålkran av hamrat guld kring huvudet som helgonbilderna i kyrkorna, då hade man kunnat se hur stor tro var och en hade, ty somliga hade då ingen gloria alls, medan den hos andra skulle vara så stor att den omslöt inte bara hela kroppen i deras ödes guld, utan också husen och träden och stängslen och fälten runt omkring, och den skulle nå ner i marken och göra jorden genomskinlig så att man såg de dödas hemvist, deras byar och åkrar som ingått i evigheten. Och då hade man kunnat se somliga, vilkas öde det är att sakna öde, själva skapa sig sitt öde, ty det skulle de vilja, och deras vilja skulle vara stark och tveklös.

Redan som barn undrade du med ditt skarpa sinne som ytterligare hade skärpts av skrifterna *Alixändria*, *Esopia* om Aisopos, *Archirie* och *Anadan* och *Tusen och en natt* med sina underverk, och likaså av din mor Sofianas alla berättelser, hon som var från ön Tinos, ortodoxins hemvist i Arkipelagen med klostret Panagia Evangelistria som yttersta bevis, till vilka sedermera lades också Moseböckerna och Apostlagärningarna och vittnesmålet av Sankt Johannes från Patmos och så småningom *Kebra Nagast*, etiopisk-ortodoxa kyrkan Tewahidos heliga skrift, ja du undrade som barn om viljan och tron är ett och detsamma, utan att den gången förstå det du nu förstår desto bättre här i en av de tvåhundra salarna i fästningen Magdala där du, »Etiopias make och Jerusalems trolovade«, som du så gärna kallar dig, framlever din sista levnadsstund: tron är av Gud och viljan är av Djävulen. »Ty uppror är syndigt som trolldom, som egenvilja och laglöshet

och avgudadyrkan«, som profeten Samuel sa till Saul när Herren hade övergett honom efter att ha ångrat hans upphöjelse till kung. Kraften är densamma, men upproret spirar ur ett obefläckat hjärta och laglösheten ur ett fördärvat och avgudadyrkande sinne vars avgud är du själv. Du har knäfallit vid dina egna fötter så länge du kan minnas, Theodoros, du har aldrig haft någon annan gud, och nu när allt är slut och Napiers trupper har förstört fästningen och deras kanoner ännu hörs mullra med den Allsmäktiges stämma, och drottningens soldater genomsöker källarvalven på jakt efter dig för att kunna släpa ut dig i skägget och kasta dig åt hundarna, och kejsarinnan Tiruwork och hennes son har dragit sig tillbaka till sina gemak, till och med mer högmodiga och hjärtlösa än du, beredda att slita strupen av dig, du eländige man av folket, son till en kvinna som sålde medel mot spolmask, därför att du dristat dig att besudla en ättling till Salomo den vise och Ytege Yetemegnu, din frilla som är full av blåmärken på magen och skinkorna och låren, eftersom du i årtal inte kunnat avhålla dig från att hatiskt slå kvinnan under dig som flytt till engelsmännen och som varken tjänare eller präst varit i närheten av, trots att var femte man i Guds Etiopien är präst; nu när du inte kommer undan längre eftersom drottning Viktoria, den galna, kätterska kattan, som en gång var din vän, har vänt sig mot dig, och om du överlämnar dig kommer du att hamna i en bur och bäras omkring som ett blodigt djur slaktat av en barbarisk bödel i Londons gränder och till sist bli hängd mitt i en hångrinande hop lik en rad ruttna tänder; nu när du vet att du strax ska bli överfallen av varelser med klor som är längre och svartare än dina egna och bli släpad till ett av helvetets otaliga hålor trånga som skrubbar med väggar av glödgat järn och vilt förintande eldslågor flammande under fötterna, och att du ska pinas där, upphängd i tungan, levande hudflängd och rövknullad med glödande järn medan ögonen tränger ut ur sina hålor och med det vrål som väller fram mellan tänderna och genast uppslukas

av smältande kopparväggar, och detta inte under en timme, en dag eller ett år, utan så länge evigheten varar, och efter den första evigheten tusen evigheter till, såsom Guds Moder själv med egna ögon såg det när hon steg ner i Helvetet; nu, i dag på den heliga Påskdagen i Herrens år 1868, när du fyllt ett halvsekel och bara ägnat dig åt en enda sak, att erövra världen till priset av att förlora din själ, nu återstår blott ditt högmod, ditt hat, din grymma vilja att gå över lik, denna gång över ditt eget kadaver, alltjämt i livet men likväl dött, dött för ditt sinne och dött för dina händer som nu darrar men ändå ska fullgöra sitt värv och som redan söker eldrörets, slaglåsets och avtryckarens svalka såsom munnen traktar efter en droppe kallt vatten.

Framför dig på bordets röda guldbrokadduk med motiv ur Moseböckerna står ett öppet mahognyschatull där två sällsynt vackra duellpistoler vilar på en bädd av rynkad satäng, likt stänglar av ett par sällsamma blommor eller smådjur med glänsande brun päls. Varje pistolbädd pryds av ett guldbroderat spetsmönster som sluter tätt kring avtryckarmekanismen. Mellan pistolerna, vilkas eldrör pekar åt var sitt håll, ligger diverse underligt formade tillbehör nedsänkta i den rynkade satängen och glimmar som kvicksilver samt tre gyllene kulor. Detta är drottning Viktorias gåva från de bättre tider då hon visserligen inte med sin behagfulla handstil besvarade dina långa, invecklade brev, eftersom du för henne trots allt bara var en vild afrikan som apade dig på en tron stulen från andra, men då hon ändå för dina tjänster emellanåt sände dig en korg med ost så illaluktande att du gav den till trälarna och svinen, som inte heller de åt den, eller ett fjäderdrivet fickur som du förstörde när du första gången vred upp den med dina grova nävar, eller en sorts musikinstrument som ingen i Etiopien kunde hantera, så i stället slog man vid de flesta ceremonier med svarta händer och rosenröda handflator takten i mahognymidjan och struntade i strängarna och elfenbensskruvarna, vilkas ändamål

man var ovetande om. Bara de nämnda pistolerna kommer att bli till någon nytta när väl Napier har lagt beslag på dem, precis som han kommer att göra med Magdala och dess skatter, alla högar med elfenben, alla säckar med kryddor från underjordiska förråd där man måste hålla en näsduk över näsa och mun när man ska gå in för att inte dofterna av sandelträ, kanel, nejlika, kryddpeppar, bensoe, nardus och sju sorters peppar ska balsamera ens inre och ge en hjärtsnörp, och tiden ska stå still som i Paradiset målat på väggarna i dina kyrkor uthuggna i berget, och du ska aldrig mer kunna visa dig på jordens yta under Afrikas utsirade himmel. Salomo, son till David av vars hus du skulle ha behövt vara för att rättmätigt härska över det heliga Etiopien och inte vara en tvåfalt lögnaktig maktjuv, eftersom du inte är inskriven i Israels helgonkrönikor som ättling till Menelik och inte ens är Kassa, son till kvinnan som sålde koso mot inälvsmask, utan en lösdrivare från ett fjärran land, Salomo förenade guld från Ofir och Libanons cedrar, han byggde Herrens hus och placerade där Hans namn som talade bland härlighetens keruber ovanför locket på försoningstältet, han tog emot drottningen av Saba i sina palats och slöt henne till sitt bröst så att hon födde Menelik, anfadern till jordens äldsta kungaätt, den etiopiska, men som inte kunde fröjda sig åt de tallösa rikedomar som du, Tewodros II, hade samlat på blott trettio härskarår, du som tillfrågades av Gud vilken välsignelse du önskade av Hans hand men aldrig likt Salomo bad om visdom och förstånd som kanske vore till gagn för skomakare och snickare, utan om att bli kejsare och få gränslös makt för att kunna sätta ring i fiendernas näsa och slå dig ner vid foten av denna världens höga snöhöljda berg. Men även om det inte hade varit Guds vilja skulle du ändå egenhändigt ha gjort dig till kejsare och ändå ha härskat över dessa afrikaner svarta som ebenholts, vilket gett etiopierna deras namn, ty trashanken från det dimmiga Valakiet som hopkrupen under takbjälkar satt i höstkylan och läste *Esopia*, boken om Xantos slav,

den svarte, fule Aisopos, den spolingen visste inte att det blinda ödet skulle föra honom hit till hans land där alla är svarta som han, ty Aisopos betyder just det, nämligen svart.

Och så kom det sig att du för trettio år sen i Jungfru Mariam av Dirasges heliga kyrka bland tiotals, hundratals brokigt ylleskrudade präster som under rytmisk, guttural sång blottade sina ohyggligt maskätna tänder, om de hade några, och hoppade omkring som gräshoppor, som schamaner, från vilka de skilde sig enbart genom sina rökelsekar, skeva kors och bambukäppar som de hanterade som lansar, ja så kom det sig att du, den falske Kassa från Kwara, Salomos falske ättling, krönte dig själv liksom Napulion, satte på dig en barbarisk krona av guld, elfenben och snidat sandelträ och tog dig det ävenså falska namnet Tewodros II för att uppfylla den profetia som sa att en kung med detta namn skulle komma till Etiopien och göra det till ett sagoland som flödade av mjölk och honung, den korsfäste Kristus land, den tusenåriga fredens land. Men du som ännu inte satt trygg på tronen ropade så högt i kyrkan att de målade fönstren skallrade, de genom vilka ljuset föll in över hopen av präster och kvinnor med vitsminkade kinder och nakna barn, dessa Kristi säregna slavar, skrek att du var den som skulle komma, att profetian var uppfylld, att du, det förslavade folkets lögnaktige Messias, hade gjort det urgamla kejsardömet till en tåredal. På bara tretton år stympade du folket i den heliga skriften *Kebrä Nagast* och fyllde dina förråd med skatter av vilka platt intet skulle återstå, eftersom allt, allt, allt nu inom några dagar ska bli borttrövat av Napiers soldater som är ondare och mer barbariska än dina egna och kommer att röva bort dina tre kronor och den undergörande ikonerna av Kwer'ata Re'esu med den törnekrönte Frälsaren, den som är så kraftfull att den när den bars i striden ensam stred för dig, som Tabernaklet en gång stred för Israels stammar, och röva bort guldkorsen och alabasterkärnen och de ädelstensfyllda skrinerna och dina kungliga förfäders heliga vapen,

allt avstjälpt framför den brinnande fästningen Magdala, vårdslöst vräkt i högar på tygstycken i gräset och sålt för en spottstyver till vem som helst. Din drottning Tiruwork Wube, kejsar Salomos stolta, iskalla ättling, som hatar dig mer än helvetet, och er son Alemayehu som skulle ha varit din tronföljare men är en slyngel som tolv år gammal ännu hänger modern i kjolarna, vilket är en obehaglig påminnelse om hur förtrollad du själv varit av din mor Sofiana, grekinnan från Arkipelagen som blev tjänarinna i det molniga, dimhöljda Valakiet, och om hur starkt än i dag lukten av trasor och kyla i hennes rum sticker dig i näsan, ja både gemålen och sonen ska utan att någon bryr sig om det föras som fångar till England och dö där i det svekfulla Albions mörker och dimmor och läggas i kistor höljda i fantastiska etiopiska sammetsklädnader med broderier av den flertusenåriga salomoniska dynastins mest ärofulla stunder och sen läggas i det steniga örikets kalla jord.

I detta ska du inte ha någon del eftersom de ska finna dig liggande på golvet med pistolmyningen alltjämt i munnen och hjärnan utspridd över det röda bordet, golvet och väggarna, och på de mörkgröna malakithällarna skärvor av kraniet där dina hårtestar ännu hänger kvar i huvudsvålen, och folkets biskopar över vilka du självsvåldigt härskat ska inte komma att förlåta att du begått dödssynden att ta dig själv av daga, ty blott den Ende får ta liv och ge liv när Han vill och åt vem Han vill, och att ta sitt eget liv är att bestjåla Herren på en av Hans tjänare som är ett käril för ära eller skam, alltefter Hans städse outgrundliga vägar. När väl soldater har hittat dig och klätt av dig in på bara skinnet, eftersom kejsarens kläder kan säljas dyrt, när de väl har hånat dig, ryckt dig i skägget, spottat på dig, sparkat på dina skrynkliga blålila punktor, ska du bli begravd av engelsmännen, visserligen med salut men varken läggas i vigd jord eller jordfästas som den levande Gudens smorde på jorden utan som en landstrykare och som den krake du var. Ty du ska inte läggas i Etiopiens kadaverfuktiga jord vare

sig som Tewodros, krönt med sandelträ och elfenben, eller som Theodoros, Arkipelagens skräck och Levantens plundrardespot, utan som Tudor, son till din fader Gligorie pälsmössesömmaren, tjänare hos bojaren Tachi Ghica vars ätt har framfött furstar åt det dimmiga, snöiga, vilda, sällsamma Valakiet, denna blomstrande hembygd som doftade aprikos och kvitten, där tupparnas trumpetande stack hål på din förlorade själ, och dina sista ord när dödssvettingarna kom över dig i cellen som skulle bevittna dina dagars slut i Magdala på klippan under Afrikas virvlande himlar, de orden skulle komma att sägas på rumänska, liksom du talade rumänska i alla dina drömmar, vartän benen bar dig och karavannerna och skeppen, och ofelbart förflyttades hem till Ghergani, till Ghiculescus ägor eller till huset deras i Bukarest där Dâmbovița flöt med sitt friska vatten där flickorna och gässen badade. Det var under det halvsekel som du släpade din skugga över jorden, den enda plats du någonsin kallade ditt hem, den enda där du hade ditt kött och dina ben likt skapade människor innan du blev en förödande brand och en bågare till brädden fylld med blod. Och inte ens i den kalla, kalla graven i ett glödhett land ska du komma att få någon verklig vila, vem du än må ha varit i ditt hjärta, ty bland skatterna rövade av engelsmännen på din ännu varma kropp, krysolitörhängena ryckta från dina örsnibbar, guldtrådarna som bundit upp din vänstra mustaschnibb och kristallkorset som en gång i Gojjam föll ner från ovan efter en åskknall från klar himmel, korset som du haft om halsen i en rem av giraffskinnsänkar och guldtanden som du köpte på en marknad i Libanon på den tiden när Nura var din förföriska afrikanska gudinna och ormkvinna som valde ut den bland alla tänder av trä, elfenben, guld och kvarts i en tobaksburk i ståndet hos en muselman som förutom tänder sålde pilspetsar och lanspikar och där också din kejsarring låg med kejsarvärdigheten ingraverad på en ametist, månadsstenen för din födelsedag i Vattumannen, och ingen har haft vetskap om ringen

ty den som stal den hade smort in ditt tjocka finger med fett för att få av den och sen inte gett sig till känna trots att Napier riktat stränga hotelser till mannarna dagen därpå.

Men under veckorna efter din begravning när dina släktingar tar sjövägen mot änglarnas dimhöljda land, dyker ringen upp i Wollo, i de otrogna hundarnas klaner Mammadoch, vilka tror sig vara ättlingar till själve Mohammed, dem som du för många år sen med ett vilddjurs grymhet nästan tillintetgjorde, hängde upp deras furste i ett träd och högg av händer och fötter på dem som inte ville tro på vår Herres Jesu Kristi uppståndelse från de döda. En okänd man ska visa sig mitt bland muselmanerna med din ring på fingret, utge sig för att vara du, säga att engelsmännen bara har begravt en säck med kläder och att du åter ska bestiga Abessiniens tron, förjaga och förinta främlingarna, lögnens söner, och därefter försvinna bland muselmanerna innan de hinner ta honom till fånga och fylla honom med krut. Han visar sig sen i Saba, varifrån en gång Negest Makeda, denna undersköna, rika drottning gav sig av med karavan mot Jerusalem för att förvissa sig om kung Salomons vishet, och han visar sig i den Heliga Mariams av Sion kyrka som ligger i ditt rikets heligaste stad, Aksum, där han lyft sitt finger med ametistringen mot taket bemålat med änglar och återigen talar om din nära förestående återkomst, varefter han visar sig på tusen andra platser, under alla gröna träd och på alla höjder, så att den som engelsmännen har satt på landets tron i ditt ställe, sen Magdala bränts ner så att icke sten på sten finns kvar uppe på klippan där din makt hade rest sig hög, den nye kejsaren Tekle Gyorgis II, son till den hängde i Wollo, har haft att strida mot en hel här av Tewodrosgestalter, födda ur all fruktan och alla mardrömmar hos de olycksaliga som i tretton års tid långa som tretton sekel har levt under ditt ok. Ja, det är tusentals Tewodros, tusentals lejon från Magdala, tusentals kors över lansförsedda, hjälmprydda krigare med glödande blick och skägg som brinner likt eviga bål,

grensle på kors förvandlade till stridsvagnar, höjande ett finger med ametisttring mot den afrikanska himlen, tusentals Tewodros som invaderar Etiopien likt gräshoppor med mänskoansikten och profeterar och säger att Tewodros mycket snart ska återkomma och förtrampa dödsfienderna. Först efter det att Gyiorgis II efterträds av Yohannes IV ska härskaran av vålnader smälta så sakta i hettan, likt en hägring över snöiga höjder. Då flyttar de dig från grav till grav för att villa bort spåren och i sin linda kväva deras tillbedjan som minns dig och, liksom efter alla tyranner, tycker allt var bättre på din tid.

Och har det inte också varit det? frågar du dig nu medan du ännu är i livet, även om du redan har dött i ditt profeterande sinne, nu medan du ännu kan se med dina grymma ögon, en gång glasklara i Valakiets gryning, vackra och manliga i Arkipelagens eld av mönjerött och smaragd, medan du ännu kan gäcka ödet och röra vid eldrören på pistolerna du fått av drottningen som aldrig någonsin tänkt sig att du skulle ta ditt liv med dem, nu medan du ännu kan höra larmet från soldaterna som plundrar din fästning. Uppgiven och blodig har du hela denna påskdagsmorgon suttit och skrivit en epistel till din fiende, Robert Napier, en man som förhärdats av krig i Indien och Kina, en skoningslös man liksom du, även om han ser sig som en civilisationsbärare och kristendomsförsvarare, och har marscherat sextiofyra mil till Magdala från Zula vid Röda havet där han har anlagt en hamn i syfte att invadera Etiopien, och det genom väglöst, brolöst land, ett getingbo av krigare, fullt av oöverstigliga blånande berg, dånande glasklara vattenfall och byar där vitsminkade kvinnor går omkring med trasparasoller och där kyrkor är uthuggna i berget, där det vimlar av apor med hundnos och tandlösa munkar sitter i varenda nisch och där nätterna är kallare och mer stjärnbeströdda än någon annanstans på vårt väl-signade klot. Du har skrivit till din fiende som till dig själv, för du har inte haft någon annan att skriva till eftersom mor din, Sofiana,

har blivit nunna, en Kristi tjänarinna, och kanhända nu gått till de eviga, så vad skulle du skriva till henne? *Min moder, älskad som ögonens ljus, vet att din son har försyndat sig och sålt sin själ för silver likt en gång Judas iskarioten, att han med blod besudlat Den rena moderns ikon där hon har barnet i knät, att han har bränt ner bönehus med helgon i, att han har huggit av händer och fötter på alltjämt levande kristna, gisslat dem och slitit bort deras punklur för blotta tankar och föreställningar och drömmar, att han har skändat prinsessor och drottningar, att han lagt ett olidligt ok på sitt folk, gisslat det med piska och skorpioner, att han i årtal inte vågat knäfalla vid sin säng jämte sin stolta men nitälskande gemål för att be Fader vår med henne, att den lögn och det bedrägeri, den mened och de snaror icke finnes som han inte riktat mot sin nästa, som han inte gjort i namn av och i förakt för den rena läran, om vilken mor en gång förtalte mig när jag satt tätt intill mors kropp mer dyrbar än mitt eget liv, då jag trodde jag skulle bli en god mänska därför att ni var god och min far var god? I stället doppade du pennan i bläcket och skrev i andnöd och livsleda till din oförsonlige fiende:*

Jag, Tewodros II, Konungars Konung och Kejsares Kejsare, Segerrikt Lejon av Juda stam, Etiopias Make och Jerusalems Trolovade, till Robert Napier, befälhavare över Hennes Majestät Drottningens av England arméer.

General, erfar av mig att jag med Guds vilja är vid god hälsa, vilket jag också önskar Er. Nu är jag i Era händer, alldeles som Ni nu hade varit, utan svärd och på knä inför mig, ifall Han som ser allt icke hade velat annorlunda och gjort så att min mäktiga kanon från Sevastopol, vilken jag litade på som på en ärkeängel från himlen, sprang i luften vid första salvan till förtvivlan för min armé som sålunda såg sig snöpt och maktlös. Ty kanonen var förunderlig och kunde med en enda salva förgöra en hel ryttarskvadron, och ifall den hade verkat skulle den ha söndersmulat Er armé. Och då skulle Ert högmod ha gått om intet och min fästning och mitt säte förskonats, ty ingen seger vinnes av vapen utan genom Guds Nåd.

Vafalls? Har Ni kommit för att de skulle slippa ur mina händers grepp, främlingarna som fyllt landet med sina biblar, papisterna och de protestantiska kättarna som vill lära oss det heliga Evangeliet? Vet Ni då inte att mitt land sen urminnes tider har ett Evangelium som är äldre och heligare än Ert, nämligen Kebra Nagast, Konungarnas ära, som till och med barnen här i Etiopien kan utan och innan? I denna skrift ryms den sanna berättelsen om Salomo, Davids son, och drottningen av Saba, på vilken Etiopiens kejsarhus vilar och som ni inte känner till, men som är den sanna och vilken besjälar hela mitt stora kejsardöme. Och på dess sidor finns många visdomsskatter och undersköna berättelser om patriarkernas tid, om de underverk som Jehova gjorde då han i gestalt av en molnstod förde sitt folk ut i öknen samt den sanna berättelsen om Guds Tabernakel. Vi behöver icke någon annan helig skrift, ty det finns under solen icke någon annan som Kebra Nagast.

Eller har Ni kommit med alla Era tusentals soldater för att lära oss hur kristna bör bete sig? Från Er sida har jag hittills bara sett eld, blod, högmord och lögn. Jo, jag har också sett fullständig underkastelse och ordning och en gemensam vilja som jag har beundrat, även om det gällt att förtrampa allt. Ty om er, ni Västerlandets människor, talade Nebukadnessars dröm som Daniel tydde, när Nebukadnessar styrde det fjärde kejsardömet, det av järn som bröt sönder jorden med järnets kraft. Ni har förslavat de amerikanska kontinenterna, ni har försänkt Kina i ett tjockt opierus som förtär det in i märgen. Och havens fiskar flyr för Era fartyg när de ser att det icke är bevingade segel utan med olja och tjock rök som tyska trollkarlar driver fram dem över havet. Nu har turen kommit till mänsklighetens moder, mitt svarta tatuerade Afrika, hon med hundra bröst och tusen tårar, att bli förnedrad och plundrad av Er i förakt för Kristi läror, Han som lät sig korsfästas för att bli till läkedom för folken, liksom ormen av koppar som Mose upphöjde i öknen.

När Ni i dag berövar mig tronen, General, ska Ni veta att Ni har kommit en dröm på skam. Jag, Niguse Negest, Kungarnas Kung, och Etiopiens ljus, ville göra det till ett land som flöt av mjölk och honung med

vägar fulla av köpmän i fredliga nejder och otron uppryckt med rötterna. Jag ville bli välsignad av ett folk som fick regn i rättan tid och som hade händerna fulla med bröd. Jag ville krossa den muhammedanska draken som förgiftar trakterna i norr och resa det heliga korset över hela mitt rike, ett land helgat åt helgon av den rätta tron. Jag ville ta hit och i vår röda jord plantera vägar av järn och vävmaskiner och vapensfabriker och bygga höga hus som i städerna i Väst, som jag inte sett med egna ögon, bara för min inre syn, och inombords förundrats över deras storhet. Jag ville lyfta mitt folk upp ur de fördömda århundradena av självtortyr som våra lärda kallar Zemene Mesafint, Furstarnas tidevarv, och bereda dem frid och ljus. Jag såg Drottning Viktorias gåvor, hennes minnesvärda brev till oss, silverbrickan och de båda pistolerna, liksom Hennes Majestäts välvilja, som begynnelsen på en ny tid, men vi blev grymt svikna i vår tro. Jag har enat den ortodoxa etiopiska kyrkan Tewahido i Kristi, Den mänskoblivne Gudens, tecken, Han i vilkens väsen mänska och Gud icke kan skiljas åt, när Era och papisternas präster ljugit och kätterskt menat att Herren i Evangelierna talar ömsom blott som mänska, ömsom som Gud. I mitt kejsardöme har Kristus varit Gud redan i sin Moders liv, och jag har utan förbarmande slagit ner på dem som, enligt tron Qibat, talat lögnaktigt och sagt att Han fick sin gudsvärdighet först vid dopet.

Om inte den fördömda Sevastopolkanonen hade exploderat vid första salvan och berövat oss skyddet från änglavingen som skulle ha skänkt oss full seger, skulle jag ha krossat Ert motstånd och drivit alltsammans vidare som en upplyst och rättrådig kung, vilken folket skulle minnas i århundraden, och Etiopien skulle aldrig ha saknat en ättling till mig på tronen. Men se, för mina svåra synders skull ville Han som flyger bland de bevingade keruberna något annat, och det blev min lott att gå under på Etiopiens röda jord efter ett halvsekel i denna världen. I dag sitter jag som Job naken och full av varbölder på sophögen. Men ur djupen besvär jag Er vid Gud att ha förbarmande med Magdala, med kejsarinnan och med vår son, på det att det må gå Er väl i världen, liksom det har gjort hittills, och att Ni må utgå segrande ur alla strider. Nu farväl, i Den

Heliga Treenighetens och Gudaföderskan Jungfru Marie beskydd.

Detta brev har jag, Kungarnas Kung Tewodros II, skrivit med egen hand i Magdala, den heliga Påskdagen Anno Domini 1868.

Du stoppade din epistel i ett kuvert, tillslöt det med rött vax och förseglade med din ametistring. När så larmet från de plundrande soldaterna närmade sig i labyrinthen av rum, liksom alla hjärtskärande skrin från kvinnorna, dina många älskarinnor och kökspigor och nunnorna i sjukstugan, var det tecken på att de föll offer för orena lustar, och rök lukten vittnade om att Magdala stod i lågor och inom några dygn bara skulle vara en kolhög högst uppe på en klippa som nyss hade tett sig ointaglig, då slog du händerna om ditt grånade, gråtande, klibbiga huvud, höll för öronen med dina ringpyrdda händer, knep ihop ögonen och fann dig själv igen i ditt livs ikon av guld och blod, dunkel och outgrundlig som varje annat liv när man ser det ur köttets träsk, ty blott ovanifrån framträder mönstret alldeles som i handflatan och bokstäverna kan tydas, de som dråpen, kyssarna, ömheterna, knivblänken bildar, vyerna med stränder och stjärnor, vanvettets minnen och drömmar, uppsprättade magar och utvällande, stinkande inälvor och hästarnas gnäggande och mysklukten mellan kvinnornas lår och fruktan för yttersta domen som ingen undgår. I ett oändligt ögonblick såg du ditt liv, liksom den dödsdömde gör när snaran hänger och dinglar och mårgen i nackkotan strax ska mosas, och du grät av vrede och vanmakt. Du hade varit den minste i ditt folk, liksom Saul och psalmisten David, tjänare åt bojarer som behandlade dig väl men som du lönade illa, varefter du kapade och plundrade fartyg på safirblå och smaragdgröna hav – likt fjärilen som fuktig tränger ut ur sin puppa och breder ut sina silkesvingar upp till himlen – och blev så den siste fursten under Furstarnas och Konungarnas konungs epok under Afrikas blommande himmel.

»Härskarornas Gud«, mumlade du för dig själv när sinnena

hämtat sig i ensamheten, »varför satte du mig till världen om allt ändå måste få ett slut? Varför vävde du in min livstråd i dina dagars och natters väv? Varför inskräpper du ständigt och jämt att våra liv på jorden är fåfänglighet och dröm?» Men du fick inget svar, för du var inte iförd översteprästens ämbetsskrud, och i likhet med Simon magikern hade du varken del eller arvedel i den heliga berättelsen. Upproret, säger Jehova genom sina profeters röst, är som trolldomskonsten och egenviljan, som laglösheten och avgudadyrkan. Det sista ansikte som hugger dig i hjärtat tillhör din första kejsarinna, Tewabech Ali, hon som du när ni var ensamma kallade Lilla duvan, Porumbița på valakiska, det språk du ännu drömde på, kejsarinnan som du älskade i ditt hjärta, ty i hennes ögon hade du sett ögonen hos ditt livs kvinna på den inre bild du alltid hållit som en ikon över dig.

När du tänkte på hennes bruna ansikte och hennes ebenholtsmun och bröstet som på en avgudabild och hennes tjärsvarta blyghet men också på oskuldsfullheten i gasellögonen som strålade under den tunga pärlkronan när hon satt bredvid dig på dubbeltronen, och du tog en guldcula från dess sidenbädd, fingrade på den och lyfte upp den tills du såg ditt skäggiga ansikte speglas i den och lade ner den på de broderade scenerna ur Moseböckerna. Så tog du upp den ena pistolen och likaså laddningsattiraljerna. Krut bar du alltid på dig, eftersom du stundom använde det som salt i maten och tänkte att salpeterdammet skulle stärka dig. Du laddade pistolen och betraktade den i all dess fullkomning: tänk om du hade haft den på Chios eller i Petra! Den skulle ha fått sjörövare och araber att knäfalla som inför en undergörande ikon! Vilka intarsiearbeten på jakarandahandtaget! Vilket utstuderat filigran! Vilket nät av guld över avfyrningsmekanismen som själv är av utsökt stål! Tung av hopp i handen, ett vapen som vållar en god död, ljuv som en mogen frukt. Du spänner hanen, det hörs ett klick och fingrarna väts av en fin olja. De första engelsmännen

störtar in i rummet iförda sina blåa ylleuniformer, åtföljda av tjock bolmande rök och vrål som ur det inre av Gehenna, och först då besinnar du dig och förstår att allt är slut, genomfars av dödens köldrysningar, men beslutsamt och oförsonligt ber du Fader vår på rumänska, »som är i himmelen . . . ske Din vilja, tillkomme Ditt rike . . .«, men ditt hjärta är förstenat och mjuknar inte av Kristi böneord, och knappt har du sagt Amen förrän du sätter pistolpipan i munnen, förnimmer för ett ögonblick järnsmaken på tungan, stöder mynningen mot hårda gommen, hör en soldat ropa något till dig medan han störtar fram mot dig med ögon som tränger ut ur sina hålor, varpå du häftigt trycker på avtryckaren och världen sprängs i småbitar och ditt liv tar slut och din historia kan börja, hopflätad av alla berättelser som glimmar likt guldtrådar på dagarnas och nätternas eviga väv.

Du blev aldrig allsmäktig och Pantokrator, eftersom den tjänsten på din tid redan hade tilldelats Kristus i himlarna och drottning Viktoria på jorden. Ingenting rörde sig på Mercators kartor, där den runda världen var tillplattad på det släta papperet och undgick deras blickar som nådde ända in i de hemligaste skrymslen, in i furstars och furstinnors, filtstickares och filtstickerskors, svinaherdars och svinaherdinnors sängar och drömmar, i den värld som sen århundraden var ett annat namn på det brittiska imperiet. När drottningen i sitt gemak mottog budet om din död, du *niguse negest*, Etiopiens absurde och blodige kejsare, vände hon sig mot honom som överlämnat beskedet, sin nyutnämnde premiärminister Disraeli som ryckte på axlarna. Imperiet brydde sig inte om ditt land med dess svarta kristenhet, dess biskopar som inte erkände evangelierna, dess skönhet som sades vara oöverträffad, om det än saknade vägar och broar för den som hade velat bese det. *Hic sunt leones*, stod det på kartorna över landet som hade huset Judas lejon på sin fana. Lejon i ödemarken, lejon i flockar omsvärmade avflugor, lejon som gäspade med väldiga gap och slickade sina ungar som försökte bita dem i svansen. Den obetydliga krisen hade undanröjts av Napier och hans trettiotusen soldater, en styrka som nu tedde sig alltför stor och kostsam för sin uppgift men som besegrat Konungarnas konung som hade förolämpat Majestätet och Imperiet, vilket också räknades. Drottningen kunde räkna med Napier, han var en stålman i kolonierna, hade utmärkt sig i Punjab, i krigen med de krokabelväpnade sikherna i Ranoda när han besegrat prins Feroz Shah och kväst Indiens uppror mot Hennes Majestät, och därefter i det revolterande Kina där han försvarade vägen till Peking

och besegrade kineserna vid Sinho. Tack vare allt detta hade han kallats in till parlamentets plenarsammankomst där han mottagit nationens varma tack. Han var generallöjtnant när han fick det obehagliga, egendomliga uppdraget att invadera trakterna kring Röda havet i södra Egypten, men inte för att tillfångata Tewodros II, för drottningen var det fullkomligt likgiltigt vem som styrde Etiopien där imperiet helt saknade intressen eftersom landet var jättelikt, fattigt och dessutom sönderstyckat av skyhöga bergskedjor. Men karln hade envisats med att förolämpa Hennes Majestät och frihetsberöva ett antal europeiska monarkers undersåtar, vilka till en början varit obetydliga missionärer liksom alla de som spann sina nät i kolonierna, men efter hand som de evangeliserat folken som blandade ihop Jesus och apostlarna med lokala gudar, hade européerna blivit mäktiga upprörda över att kejsaren hade kränkt dem, ty de var civilisationens fyrbåkar och offer för despotin, vilka ovillkorligen måste räddas ur etiopiernas klor.

Viktoria hade drabbats av en förfärlig migrän, för hon befann sig i den välsignade ålder som hon drömt om i årtatal, den tid då Gud äntligen och för gott skulle befria henne från havandeskap, amning, spädbarn, allt som tärt på henne och som hon hatade därför att det förmörkade hennes tankar i månader efter varje nedkomst och fick henne, som hon bekände för en förtrogen, att se sig som en kossa eller en katta snarare än en mänsklig varelse, eftersom hon fött nio barn, varav flera redan var kungar och drottningar, och vid fyrtionio års ålder kallades hon Europas mormor, men nu frågade hon sin premiärminister om kampanjen och arméns aktuella situation. Disraeli såg på henne med trött blick eftersom han hela natten suttit och skrivit på sin nya roman *Lothair*, framförde i sin tur lovord om general Napier och föreslog återigen att han för sina utomordentliga meriter skulle befordras till en högre rang i Hennes Majestäts armé.

Därefter rekapitulerade han kortfattat den historia som drott-

ningen delvis kände till, eftersom hon under en period hade ansatts av etiopiernas pompöst och egendomligt formulerade, ohyfsade epistlar som förtvivlat hängde henne i kjolarna likt Haman i Esters bok. Hon hade bara besvarat det första brevet när hon skickat honom pistolerna och brickan, eftersom hon så småningom sagt sig att hon hade att göra med en ljusskygg figur som inte ens var av kunglig börd, »son till en kvinna som sålde medel mot spolmask, ursäktat språket«, en som med våld och list tillskansat sig tronen i det där afrikanska landet, en som grymt mördat barn i Kordofan och kört ut hundratals knappt könsmogna flickebarn i öknen, var och en med en blind kanariefågel i bur, och förfärat världen med sin kusliga tortyr. När han så i förskräckelsen över muhammedanismens spridning i norr hade bett henne skicka smidesmästare så att han kunde bygga en stor vapensmedja, hade drottningen inte nedlåt sig till att svara. Tewodros hade allt furiösare om och om igen skrivit till henne, varefter han tömt sin vredes skålar över konsul Cameron, hans enda verkliga förbindelse med Buckingham Palace, och kastat honom i fängelse, låtit låsa in honom bland alla råttor och löss i hålorna under Magdala, och svurit på att inte släppa ut honom förrän drottningen skrev till honom med egen hand. För att inte Cameron skulle känna sig alltför ensam lät han snart hämta alla européer som kunde påträffas i landet, främst katolska och protestantiska missionärer. Och så kom det sig att parlamentet efter ändlösa överläggningar beslöt att en styrka på trettioåtta tusen man under Robert Napiers befäl skulle invadera Etiopien från Röda havet, bana väg till Magdala och befria gisslan. Med följde även journalisten Henry Morton Stanley, han som senare i Ujiji, i hjärtat av det svarta Afrika, mitt ibland arabiska slavhandlare i turban, skulle komma att finna upptäcktsresanden David Livingstone, för vilken han lyfte på hatten och sa den tidens mest berömda ord: »Doktor Livingstone, förmodar jag?« Ännu omvärldes han inte av strålglansen från de båda exploatörernas fantastiska möte vid

Nilens källor, och inte heller av skimret från hans stora artikel om slaget vid Magdala, som snart skulle tryckas i *New York Herald* men tills vidare inte räckte till för att göra honom känd.

Napiers expedition blev storslagen och förtjänar att relateras. När man fick kännedom om historien kände Disraeli hur hans diktarådra svällde, och till och med den stillsamma drottningen, i vars krona fantasin aldrig hade varit någon pärla, visade sig önska pittoreska detaljer, ty landet som hade brett ut sig inför generalens ögon under de tre månader då han tillryggalagt de sextiofyra milen från Zula till Magdala i terräng som var kärvare och oländigare än någon annan, var varken ett land eller ett kejsardöme utan ett sagoland, en skapelse av poeter, bödlar och juvelerare, ett sannskyldigt drömlandskap likt Herodotos ändlösa berättelser eller Plinius den äldres otroliga fantasier. Eller, som du själv skulle ha sagt, Tudor, likt Alixandru makedonierns äventyr, han som var son till Olimpiada och kejsar Netinav i Egypti land, i de trakter där amasoner och gymnosofister levde, och mansstora myror som grävde upp guldkorn ur jordens djup.

Zulabukten vid Röda havet var trygg och välkomnande, araberna välvilligt inställda till Kronan, men trupper från en väldig flotta kunde ändå inte landstiga där i trygghet med alla de fyrtiofyra elefanterna som Napier hade medfört från Bombay, där hans armé hade varit förlagd, och med tunga kanoner gjutna i ett stycke, vilka behövdes för Magdalas förstörelse, och tiotusentals soldater i brittisk uniform, varför Napiers tidigare anlända ingenjörer hade projekterat en hamn som under flera månaders tid byggdes av lantarbetare från trakten. När hamnen var färdig dök fartygen upp på buktens mörka vatten, en bisarr och brokig skara av segelfartyg och ångdrivna krigsfartyg, livade av oräkneliga färgglada fanor i masttopparna. Trupperna hade fått marschera lång väg till lands, eftersom de gigantiska arbetena på Suezkanalen besjälade av Ferdinand de Lesseps självförbrännande glöd (här bugade sig

Disraeli, som om den hjältemodige, motgångsdrabbade Lesseps faktiskt hade stått där inför honom själv och drottningen) kanske skulle komma att avslutas året därpå, och de hade färdats med båt en sträcka i mitten av Röda havet, betydligt längre söderut än den smala sträcka där Mose i biblisk tid hade delat vattnet så att Israels folk oskatt kunde ta sig över mot öknen, varefter han tillslöt vattnen igen så att de dränkte Faraos härar och bronsvagnar.

Den brittiska armén hade landsatts i Zulabukten och ingenjörerna hade gett sig i kast med att bygga en järnväg för materiel, bagage och ammunition, arbeten som fortgick allteftersom armén trängde in i det inre av Etiopien. Generalen hade förvarnats om att landet var ett getingbo, ja det var inte ens något land utan en brokig trakt med jordområden av alla de slag, vart och ett med sitt vimmel av stammar och religioner, språk och klantecken, vapen och vimplar, vart och ett i harnesk mot alla kringliggande, de flesta upproriska mot kejsarmakten i Magdala och hade bara ett enda drag gemensamt, nämligen ett oförsonligt hat mot främlingar som de i årtusenden hade dödat så snart de satt sin fot i det heliga Etiopien. Tewodros II, eller rättare sagt Kassa Haile Giorgis, hade varit en av de krigiska furstar som i århundraden hade stridit om makten, den minste och mest förhånade av dem, eftersom han bland sina förfäder inte räknade en enda ur den heliga salomoniska ätten, och eftersom man skrattade gott åt ryktet att hans mor i ungdomen sålde koso, ett botemedel mot spolmask, men så småningom hade han genom en sorts under av mod och beslutsamhet tillintetgjort sina fiender, banat sig väg till tronen och blivit den förste kejsaren av annan härkomst än Salomos och Meneliks flertusenåriga dynasti.

– Men är det sant, avbröt drottningen Disraeli, att Etiopiens kejsarätt härstammar från kung Salomo?

Disraelis ögon smalnade och inom honom steg en sorts stolthet upp, som alltid då det blev tal om hans folk, ett arv som kunde

spåras i hans anletsdrag, i hans sätt att tala och till och med i hans namn – ty Benjamin var detsamma som Binyamin, den minsta av Israels tolv stammar – vilket han berömde sig av i denna förföljelsens tid, för drottningen var en upplyst ande som varken såg till mänskors yttre eller till deras ursprung, utan med otrolig rörlighet för att vara en liten rund kvinna med så alldagligt utseende, läste själarna hos alla sina undersåtar. En judisk premiärminister hade aldrig tidigare förekommit i det väldiga imperiet, och skulle kanske aldrig mer finnas, ty svåra tider stundade för detta folk som var förföljt av Jehova för sin olydnad och var utspritt bland alla jordens folk.

– Det verkar som att det i deras heliga skrift som heter *Kebra Nagast*, Konungarnas ära, finns en legend som vår Bibel inte känner till, om att drottningen av Saba då hon kom från det inre av Etiopien för att hälsa på kung Salomo och förvissa sig om hans stora vishet, rikedom och ära, av den store konungen inte bara föräddes oräkneliga rikedomar, allt hon begärt och mycket mer, utan också ett barn, en frukt av deras hemliga omfamning, som hon på hemvägen bar under sitt hjärta och sen födde i landet och fostrade till att bli hennes kung och vidareföra och kanhända överträffa faderns ära. Prinsen ska ha fått namnet Menelik, och från hans länd ska Etiopiens salomoniska dynasti ha utgått, den som ännu efter nära tre årtusenden sitter på landets tron. Deras heliga skrift hävdar med största kraft denna närmast otroliga tronföljd, och i Orienten anses den vara höjd över allt tvivel. Men, som Ers Majestät känner till, blandar Orienten inte sällan ihop fakta och berättelser.

Disraeli ville tillägga något till det han sagt men hejdade sig diskret, eftersom han visste att den historia som var hans själ kärast och som ansatt honom sen ungdomen, nämligen den om den heliga Förbundsarkens öde, den som en gång försvann spårlöst och om vilken *Kebra Nagast* hade åtskilligt mer att säga än vad man kunde

finna i Gamla testamentet, den historien såg han som en personlig angelägenhet som han inte nu ville belasta drottningen med.

Han berättade hellre vidare om Napiers expedition och mötte stundom drottningens vattenblå blick, men såg mestadels genom det öppna fönstret ut på den engelska parken där den låg melan-
kolisk och otuktad framför slottet likt en vildvuxen skog höljd i
eftermiddagens ljus. Terrängen är bergig, fortsatte Disraeli, och
har vilda, storslagna vyer. Det har varit nödvändigt att anlägga
vägar, utföra markarbeten och bygga broar över klyftorna, och
likaså gräva brunnar till den jättelika armén och de fyrtiotusen
djuren som måste vattnas dagligen. Proviantreserverna minskar,
fortsatte han, och dessutom har soldaterna vid sjön Ashangi med
det rosenröda vattnet börjat få endast halv matranson. Napier har
gjort väldiga ansträngningar för att undvika lokala skärmytslingar,
ty från varje by som de passerar strömmar horder av tatuerade
svarta krigare sminkade med kalk och blyoxid, med håret flätat
i mängder av flätor färgade med rödlera, bärande på sköldar och
lansar, och de anfaller briterne med enastående mod. I de dim-
höljda dalarna bor horder av hundnosade babianer som angriper
mulåsnorna och visar enorma huggtänder för soldaterna. Han har
sönt brev till traktens furstar och sagt att han är deras vän och en-
bart är ute efter att befria de gisslantagna missionärerna. Ingenting
i landets angelägenheter ska ändras. Brittiska kronan lovar skydd
för liv, religion och egendom. Två av de mäktigaste furstarna i norr
har lierat sig med engelsmännen, liksom två drottningar i Oromo,
den trakt där endast kvinnor kan härska och där man en gång till
och med hade en hund med konungslig makt på tronen.

Vid Dajamach Kassais hov mottogs engelsmännen med ena-
stående pompa och ståt, fursten hade guldring i näsan och hans
gemål bara bröst. På borden tronade högvis med okända frukter
som till en början äcklade dem, men som de nu inte kan undvara.
Alla tror på Herren Jesus Kristus, prästerna syns överallt med sina

skrudar i eldrött och indigoblått som paradisfåglarnas fjäderdräkt, men märks främst på sina färggranna ylleparasoller som bärs upp av nakna gossar, vilka ser ut att vara snidade i svartaste ebenholts. Prästerna läser hela tiden i tjocka böcker med fettglansiga sidor, utstyrda med barbariska bilder. På deras krucifix är Jesus svart. Napier visar sig sittande grensle på sin favoritelefant, ledd av en turbanklädd mahout med tvinnade mustascher som i *Ramayana*. När generalen dricker vänskapsskål med fursten bekräftas samförståndet med tio kanonsaluter.

Från Tigray har armén avancerat mot Lasta där Napier och hans följe har besökt det första av de många klostren uthuggna i berget: taket var i markhöjd och utformat som ett kors, och undertill, nere i marken, fortsatte väggarna mitt i en jättelik grop. För att komma till ingången måste man gå nedför en rank trätrappa. Klosterväggarna var uråldriga och röda, fulla av alkover där unga munkar låg på knä, badande i svett, och andra äldre med ulligt skägg och häroldstav i hand. Inne i cellerna fanns bilder så märkliga att Napier kom att tänka på forntida gudar som Baal och Astarte: från valven blickade huvuden med uppspärrade ögon och becksvart hår, vilka föreställde änglar, och på väggarna syntes kamelkaravaner sväva i luften och på en kamel satt med korslagda ben Jungfru Maria med Jesusbarnet.

Konvojen fortsatte mot Magdala under det att soldaterna vräkte stenblock omkring sig, grävde brunnar och såg safirblå vattenfall svepta i svalkande dis, ända tills de nådde floden Bashilo där Napier fick bud om Tewodros aktiviteter. Kejsaren hade återvänt till befästningen efter ett militärt äventyr i väster mot det upproriska Gobeze, vilket hade kostat honom större delen av hans styrkor, så att han nu bara hade fyratusen soldater att lita till, och i detta eländiga skick hade han, trots försvagningen och trots Napiers försäkringar, för avsikt att göra motstånd till sista man i ett av dessa oförklarliga utbrott av halsstarrighet som är så vanliga bland

barbarer. I själva verket var han redan förlorad och visste säkert om det blott alltför väl. I Gobeze hade han urskillningslöst massakrerat tiotals byar, dödat alla invånare från spädbarn till åldringar, så att hans händer nu var solade i blod för hundrade gången på hans tretton härskarår och han inte längre hade någon att stödja sig på. Han var en död hund, som man säger i Etiopien, men var alltjämt farlig eftersom Magdala inte var vilken befästning som helst utan ett formidabelt fort högst upp på en massiv klippa, ett fäste som ingen hade kunnat inta på århundraden. Klippan omgavs vid fästet av träd som inte fanns att skåda någon annanstans, med himmelsvida kronor och röda, giftiga frukter, stora som persikor, men ovanför dem reste sig graniten slät men med djupa fåror, i många avsatser mot himlen. På toppen tornade fästningen upp sig, visserligen mäktig men ändå som ett herresäte mot klippans våldighet. En ensam väg ledde upp till toppen, och längs med den hade kejsaren posterat tusentals trasklädda stråtrövare som fått order om att till varje pris försvara ingången till Magdala.

Striderna började på långfredagen och utkämpades till en början på platån Arogya där vägen gick, i ett regn av projektiler från de trettio kanoner som Tewodros hade gömt på de omgivande bergssidorna. Etiopierna anföll blint med all kraft på en gång, tusentals soldater med svärtade ansikten, iförda förutvarande brittiska uniformer som nu var i trasor, somliga krigare enbart beväpnade med lansar och svärd under sång och vilda, obegripliga rop. Generalen gav order om full eldgivning, varpå följde ett blodbad som sällan skådats på ett slagfält. Dessa stackars *shitfa* – som knappast kunde kallas soldater – slets i stycken, hundratals åt gången, av den förödande granatbeskjutningen från flottbrigaderna och från bergsartilleriets tunga kanoner. Vägen höljdes i lik, överallt låg högviss med likdelar, armar och ben, soldater med uppsprättad buk och kringsspridd hjärna låg i blodpölar som bredde ut sig och flöt ihop till en enda sjö av blod där likhögarna stack upp som öar. Vrålen

från de sårade fick håret att resa sig på armarna. Åttahundra döda och tusen sårade låg kvar på slagfältet efter blott en halvtimmes strider, medan de som undkommit oskadda drog sig tillbaka till fästningen inför den belägring som väntade. Bara ett tjugotal engelsmän hade sårats och det av artillerielden, ty arméerna hade inte hunnit drabba samman. »Tack, det är bra«, sa drottningen som fått dåligt samvete för att hon godkänt expeditionen, även om det inte var hon utan parlamentet som hade beslutat om den oproportionerligt stora armén och de enorma kostnaderna för det etiopiska fälttåget som inte skulle komma att ge imperiet annat än en tarvlig tillfredsställelse över att ha hämnats en förolämpning. Disraeli fick dessutom sig berättat om ett märkligt naturfenomen som uppträtt dagen efter slaget, ett som säkert barbarerna i fästningen hade sett och uppfattat som ett dåligt omen: när solen gick upp var den omvärd av en röd ring, lik blodet som kväller fram ur gamla sår.

Under denna olycksbådande sol företogs sen belägringen av Magdala, och Hennes Majestät borde känna till att kejsaren trots allt hade frigivit den utländska gisslan redan samma dag som slaget stod, men belägringen genomfördes likafullt, eftersom han hade vägrat ge upp och eftersom de oerhörda kostnaderna för expeditionen inte kunde rättfärdigas av att några obetydliga missionärer frigavs. Imperiet behövde en triumf och skulle få den just här i det obskyra, gudsförgätna kristna landet Etiopien, ty därtill var tidningarna och nyhetsbyråerna skapta, de som hade blivit lika mäktiga som havets flottor. Fästningen hade kolossala stenmurar som var så tjocka och höga att artillerielden var chanslös. Då gavs order om att den stora porten Koket-Bir skulle sprängas i luften, en port av urgammalt, järnstarkt virke, skodd med rostiga bultar och inhyst i ett valv uthugget i klippan – men kruttunnorna visade sig vara kvarglömda i lägret. Då utmärkte sig två soldater som med stor möda klättrade upp på klippan och tog sig fram genom

de täta taggiga klängväxter som täckte den och där högg en bräsch med sina bajonetter. Därefter kunde åtskilliga soldater ta sig in på gården innanför där en fruktansvärd strid med bajonetter uppstod och krävde tiotals liv på båda sidor. Erövringen av port nummer två efter en halv dags blodiga strider innebar att Magdala intogs och Tewodros II:s styre var till ända. Allt motstånd upphörde så snart den brittiska fanan hade hissats över porten och ryktet spred sig om att kejsaren hade skjutit sig med en pistol han en gång hade fått av drottningen. Dessvärre följde en skamlig massaker på dem som hade överlämnat sig, fästningen stacks i brand, kvinnorna därinne skändades, alla krigiska övergrepp förövades och kunde inte hejdas, ty som Hennes Majestät så väl visste var mänskligheten ett skevt och knotigt trästycke som icke lät sig bearbetas av vare sig timmermannen eller hans Son, som tyskarnas gudomlige, dunkle filosof skriver. Kejsaren påträffades med bortskjuten hjärna i ett av de inre gemaken, dessvärre naken och profanerad av de ursinniga soldaterna. Omfattande plundringar rapporterades, inte minst från kyrkan inne i fästningen där förnämliga filigranarbeten i guld och silver hade bortförts, liksom dyrbara skrudar, märkliga biskopskronor med elfenbensplattor, kristusfigurer i ebenholts hade slagits sönder och pärlbesatta krucifix hade fallit i soldaternas händer. Den väldiga skatten från de underjordiska källarvalven uthuggna i berget under Magdala, av ett värde som överträffade all förväntan, hade lastats på femton elefanter och tvåhundra mul-åsnor, förts till Zula och befann sig redan i Medelhavet på väg till imperiets skattkammare. De mest imponerande skulle säkerligen komma att förevisas för Hennes Majestät som de krigstroféer de var och kuriositeter från den östliga kristenheten.

Drottningen hade med sin alltid lika allvarsamma, något missnöjda min åhört premiärministerns redogörelse, ställt precisa frågor och fått svar med siffror och datum, antecknat ett och annat i anteckningsboken som hon alltid bar med sig som änka efter sin

gemål prins Albert, död sen sju år men aldrig glömd, han som varit hennes rådgivare i allt, från inköp av klänningsband till utrikespolitik och kolonialkrig, och när hon sen visade tecken på trötthet, vilka Disraeli läste i hennes runda ansikte nästan innan de anades i ögonen med mörka ringar under och i munnens bestämda uttryck, frågade hon honom vad som kunde göras för den ärorike general Napier. Disraeli, som redan hade tänkt på detta och faktiskt begärt audiens i ärendet, påminde nu drottningen om ett bruk i det gamla Rom då segrare i barbariska trakter fick namn efter de erövrade länderna, såsom Nero Claudius Drusus som fick tillnamnet Germanicus och Marcus Ulpius Traianus som fick namnet Dacicus. En titel som påminde om det etiopiska fälttåget skulle därför kunna tillfogas hans namn utöver det adelskap som han själv önskade föreslå. Så skulle kanske Hennes Majestät samtycka till titeln baron Napier av Magdala. Drottningen höll med och dessutom beslöt man att de båda soldater som hade klättrat uppför klippan och öppnat väg för de andra skulle belönas med Viktoriamedaljen.

Detta var allt för den här dagen, men när Disraeli hade bugat sig och styrde stegen mot dörren kallade drottningen ändå tillbaka honom, för även om hon brottades med huvudvärk dröjde det inom henne kvar en undran: vad för slags mänska hade den döde kejsaren varit, hur såg han ut och vilket öde väntade hans familj? Kunde man göra något för kejsarinnan och sonen? Tewodros hade utan tvivel varit en märkvärdig man, svarade Disraeli som stod kvar vid dörren, en man med stor energi och rentav klipskhet, vilket var sällsynt för dessa vilda trakter. Visst hade han varit despotisk och grym bortom alla gränser, men inte från början utan främst efter den första kejsarinnans död, då någonting liksom hade brustit inom honom, enligt dem som kände honom väl. De sista åren hade han helt gått ner sig i vämjeligheter och funnit nöje i mord och tortyr, men trots detta uppgav man att han inte uteblivit från gudstjänsterna en enda dag utan med en frikostighet som vittnade

om hans kristna nit gynnat den lokala kyrkan, en upprorisk gren inom den koptiska kyrkan. Förr hade han likaså visat sig generös mot de fattiga, änkorna och de föräldralösa i hans hårt prövade land och låtit resa – eller rättare sagt nedsänka i marken – en kyrka för var och en av sina många segrar i striderna mot rivaliserande furstar. Av målningarna som visade honom vid den tiden då han utropade sig till kejsare framgick att det var en man som inte hade de vanliga anletsdragen hos landets invånare. Hans ansikte var brunt men inte svart, han hade vackra kastanjebruna ögon och örnnäsa, något högst ovanligt i Etiopien, mustasch, kort tveskägg och flätor eller ibland många flottiga svansar, ty han smorde in dem med ister. Stolt och hög buret huvud, breda axlar som avtecknade sig under de vida mantlar han svepte sig i. En stilig karl, ädel, tvivelsutan krigisk, i vilken man svårigen hade kunnat känna igen de sista årens vanställda vidunder. Strax före sin död hade han fyllt ett halvsekel men såg tjugo år äldre ut. Vad kejsarinnans öde beträffar och sonens, som fortfarande var ett barn, skulle de komma att föras till England, och om det behagade drottningen skulle de presenteras för henne, för enligt uppgift var de enastående vackra och värdiga, ättlingar till själve kung Salomo enligt legenderna i deras heliga bok. »Något som vi inte kan berömma oss av«, log drottningen mångtydigt och lät Disraeli gå. När hon såg efter honom lyckönskade hon sig än en gång till sitt val: Hennes gamle vän, som hela livet skulle betrakta sig mer som konstnär än som politiker, hade under det gångna året redan visat sig vara just den premiärminister som imperiet i dessa tider behövde.